

Oana Valeria Chelaru

Teste rezolvate de Limba și literatura română , clasa a XI-a

Pregătire pentru Bacalaureat

Profil real * Profil umanist

Cuprins

	Teste (pag.)	Rezolvări (pag.)
Testul nr. 1	09	89
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui basm cult studiat, aparținând lui Ion Creangă		
Testul nr. 2	12	94
Subiectul al II-lea: Prezentarea rolului notațiilor autorului din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un basm cult studiat, aparținând lui Ion Creangă (*)		
Testul nr. 3	15	100
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-un basm cult studiat . . .		
Testul nr. 4	18	105
Subiectul al II-lea: Prezentarea a două modalități de caracterizare a personajului, identificate în fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unei nuvele studiate		
Testul nr. 5	22	110
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-o nuvelă studiată		
Testul nr. 6	25	115
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice		
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-o nuvelă studiată		
Testul nr. 7	28	120
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unei comedii studiate		

Notă! Testele pot fi lucrate atât de elevii de la profilul real, cât și de cei de la profilul umanist, excepție făcând subiectul al III-lea al testelor notate cu asterisc (*), care se adresează exclusiv elevilor de la profilul umanist.

Testul nr. 8	31	125
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-o comedie studiată (*)		
Testul nr. 9	34	130
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-o comedie studiată		
Testul nr. 10	37	135
Subiectul al II-lea: Prezentarea rolului notațiilor autorului din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui text narativ studiat, aparținând lui Liviu Rebreanu		
Testul nr. 11	40	140
Subiectul al II-lea: Prezentarea rolului notațiilor autorului din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un text narativ studiat, aparținând lui Liviu Rebreanu		
Testul nr. 12	43	145
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat		
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-un text narativ studiat, aparținând lui Liviu Rebreanu (*)		
Testul nr. 13	46	150
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui text narativ studiat, aparținând lui Camil Petrescu		
Testul nr. 14	49	155
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice		
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un text narativ studiat, aparținând lui Camil Petrescu (*)		
Testul nr. 15	52	160
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice		
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-un text narativ studiat, aparținând lui Camil Petrescu (*)		

Testul nr. 16	55	165
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice			
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui text narativ studiat, aparținând lui Mihail Sadoveanu			
Testul nr. 17	58	170
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un text narativ studiat, aparținând lui Mihail Sadoveanu (*)			
Testul nr. 18	61	175
Subiectul al II-lea: Prezentarea a două modalități de caracterizare a personajului, identificate în fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-un text narativ studiat, aparținând lui Mihail Sadoveanu (*)			
Testul nr. 19	64	180
Subiectul al II-lea: Prezentarea perspectivei narative din fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui text narativ studiat, aparținând lui George Călinescu			
Testul nr. 20	67	186
Subiectul al II-lea: Prezentarea a două modalități de caracterizare a personajului-narator, identificate în fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-un text narativ studiat, aparținând lui George Călinescu (*)			
Testul nr. 21	70	191
Subiectul al II-lea: Prezentarea rolului notațiilor autorului din fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre relația dintre două personaje dintr-un text narativ studiat aparținând lui George Călinescu (*)			
Testul nr. 22	73	197
Subiectul al II-lea: Prezentarea rolului notațiilor autorului din fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui text poetic studiat, aparținând lui Mihai Eminescu			
Testul nr. 23	77	202
Subiectul al II-lea: Prezentarea a două modalități de caracterizare a personajului, identificate în fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre particularitățile unui text poetic studiat, aparținând perioadei pașoptiste			

Testul nr. 24	80	206
Subiectul al II-lea: Prezentarea a două modalități de caracterizare a personajului DRESOAREA, identificate în fragmentul dat			
Subiectul al III-lea: Eseu despre rolul cultural și ideologic al lui Titu Maiorescu și al societății Junimea, în dezvoltarea literaturii române			
Testul nr. 25	84	210
Subiectul al II-lea: Comentarea textului dat evidențiind relația dintre ideea poetică și mijloacele artistice			
Subiectul al III-lea: Eseu despre programul „Daciei literare”, reflectat într-un text narativ reprezentativ			

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

„Întemeietorii revistei *Viața românească*: C. Stere, G. Ibrăileanu, M. Carp, Ion și Constantin Botez făceau parte dintr-un grup de prieteni studenți, în majoritate de la Facultatea de litere, câțiva de la Științe, iar unul de la Medicină. Acești tineri, împreună cu logodnicele lor, studente și ele (devenite soții după trei-patru ani), formau o familie sufletească. Relațiile dintre logodnici erau foarte austere: se mărgineau, ani de zile, la o simplă strângere sau sărutare de mână. Acest grup s-a încheșat în jurul lui C. Stere, de curând sosit la Iași din exil în Siberia. Legăturile dintre prieteni se strâneau încă și mai mult în cursul vacanțelor, când se organizau excursii colective la Rarău sau la Văratec, iar mai târziu, când își făceau cu toții vilegiatura, la mănăstirile nemțene. (Într-o vară, numai Costică Botez cu familia și-a trădat grupul, petrecându-și vacanța la Mangalia – atras, ca vânător, de locurile de-acolo, bune de prepelițe și de potârnică.)

Excursia din 1894 sau 1895 la Rarău și cea din 1898 la Văratec sunt întipărite în fotografiile care se mai găsesc în original la familiile Ibrăileanu, I. Botez și M. Carp.

În aceste excursii, bărbații, care aveau bocanci impermeabili, își împreunau cruciș mâinile – câte doi-doi (îndeobște, logodnicul și fratele fetei) –, așezau în acest hârșob manual pe aleasa inimii lor și așa o transportau peste pâraiele de munte, încântați când le zăreau doar un fragment din gleznă. Într-un rând, Stere, ca să glumească pe socoteala lui M. Carp, propuse o altă rânduială: ca fiecare logodnic sau soț să-și treacă în brațe perechea peste pârâu. Lucrul era ușor pentru Stere și Ibrăileanu, ale căror perechi erau firave. Mai greu era pentru Carp, căci Zulnia Georgescu avea proporții respectabile. Carp, ca sportiv, izbuti însă să iasă bine din încurcătură, în hazul prietenilor; și, biruitor, începu să cânte – cum îi era obiceiul – de răsuna văile. [...]

M. Carp susține, și cu drept cuvânt, că aceste excursii au fost cimentul sufletesc care a unit într-un bloc acea mână de tineri intelectuali cu atâtea trăsături spirituale și sentimente comune, și anume: originea – modestă; atitudinea politică – progresistă; temeinica pregătire de specialitate și cultura generală... totul susținut prin puternice resorturi de entuziasm și de avânt generos.”

(Mihail Sevastos, *Amintiri de la Viața Românească*)

A. Scrie în enunțuri răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat.

(30 de puncte)

1. Indică sensul din text al secvenței *izbuti însă să iasă bine din încurcătură*.
2. Menționează anul în care a avut loc excursia la Văratec.
3. Precizează modalitatea în care se încheșau legăturile din grupul de prieteni despre care vorbește naratorul în fragment, justificându-ți răspunsul cu o secvență semnificativă din textul dat.
4. Explică motivul pentru care M. Carp s-a descurcat mai greu cu noua rânduială din cadrul grupului, propusă de C. Stere.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, părerea lui M. Carp despre rolul excursiilor în legarea relațiilor de prietenie din cadrul grupului, așa cum reiese din ultimul paragraf al textului.

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă ieșirile alături de prieteni influențează relațiile de prietenie din cadrul unui grup, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din volumul *Amintiri de la Viața Românească*, de Mihail Sevastos, cât și la experiența personală sau culturală. **(20 de puncte)**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente;
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea.

În vederea acordării punctajului, textul trebuie să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, perspectiva narativă din fragmentul de mai jos.

Nu știu de ce nu-mi vine să plec, de ce mă încăpățânez să mă joc iar cu lumina înșelătoare de fosfor a ceasornicului meu oblong*. Dar acum jocul nu izbutește să mă mai câștige ca la început. Ba se pare că i-am prins și secretul, dar n-am nicio satisfacție pentru asta. Aș dori să plec și totuși de la ușă mă întorc la fereastră, privesc luminile orașului în negură și blocurile de zid într-atât cât intră în cercurile felinarelor. Pe urmă iar vreau să plec... Mă aplec, cu o îndrăzneală care mă înfioară abia după ce o săvârșesc, deasupra largii streșini a mansardei, să văd dacă la capătul ferestrelor este lumină; dar îmi amintesc la timp că prințul Preda își are dormitorul pe șirul odăilor Auricăi și Irmei, așa că e inutil să-mi exagerez curajul deasupra abisului mut și întunecat. În sfârșit...

(Gib I. Mihăescu, *Donna Alba*)

**oblong* – alungit

Notă!!

Pentru **conținut** vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare** vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularități ale unui basm cult studiat*, aparținând lui Ion Creangă.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului narativ studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;
- comentarea a două episoade/secvențe relevante pentru tema textului narativ studiat;

– analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj, semnificative pentru textul narativ studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțe ale comunicării narative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Notă!

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Testul nr. 2

SUBIECTUL I

(50 de puncte)

Citește următorul fragment:

„Prin 1893, un grup de tineri de la Universitatea din Iași scoteau *Evenimentul literar*, publicație săptămânală. Spiridon Popescu era atunci student la matematici. Ținuse o conferință foarte izbutită despre *Psihologia țaranului român*, după care redacția îl însărcinase „din oficiu” să scrie pentru cititorii revistei în legătură cu această problemă. Studentul a adus la redacție o serie de articolașe, sub formă de scrisori către un văr al său. De la număr la număr, micile lui articole luau aspectul unor adevărate schițe literare.

De altfel, intenția scriitorului de mai târziu a fost totdeauna să dea mai mult studii asupra sufletului și vieții țărănești decât pagini de literatură propriu-zisă. Chiar bucată *Moș Gheorghe la expoziție* are ca subtitlu: *Din psihologia celor mulți*.

Fecior de țăran, născut la țară, în satul Rogojeni, din fostul județ Tutova, unde și-a petrecut copilăria, Spiridon Popescu – împlinind șapte ani – a fost dus pentru întâia oară la oraș ca să fie înscris în clasele primare. În ziua plecării la școală, tatăl său l-a urcat în căruță, în revărsatul zorilor. Copilul s-a cuibărit în fân și, moțâind, a adormit. Ajuns la târg, s-a deșteptat și, ridicându-și capul zburlit, și-a dat seama abia atunci că era legat cobză. Părintele său l-a lămurit că, din pricina hopurilor de pe șosea, se temuse să nu-l piardă pe drum:

— Atunci am scos frânghia de unde o știam pusă, te-am legat de mâini și de picioare, și te-am proptit de loitre. Asta a fost să fie pricina legării tale.

Viața de la țară i-a dat primele impresii și i-a sugerat judecăți despre lume, atrăgându-l în tot cursul vieții sale. Ea îl îndemna să zugrăvească fidel realitatea rurală, cu gândul de a o face cunoscută și de a determina prefaceri de ordin social și cultural.

Din vasta-i activitate extrașcolară a luat ființă o carte bogată în observații și sfaturi: *Contribuțiuni la munca pentru ridicarea poporului (Scrisori către învățători și preoți)*.

Sp. Popescu (cum își semna lucrările literare) a fost unul dintre principalii colaboratori ai lui Spiru Haret, fostul ministru al Instrucțiunii Publice, care l-a remarcat după citirea acestor *Scrisori*, i-a încredințat postul de director general al învățământului primar și i-a dat astfel prilejul să facă mult bine satelor în această calitate. [...]

Ibrăileanu – de altfel, ca întreg cercul *Vieții românești* – era încântat de scrierile lui Sp. Popescu, socotite viabile atât prin autenticitatea documentului omenesc cuprins în ele, cât și prin claritatea formei, precum și prin folosirea limbii poporului. De nenumărate ori, Ibrăileanu își arăta în redacție entuziasmul față de operele lui Sp. Popescu, care reda în ele – cu un umor original – concepția țaranului asupra civilizației. Era încântat, de asemenea, de *Rătăcirea din Stoborâni* – nuvelă plină, după expresia lui, „de un suflu epic”, în care mulțimea, masa, a fost zugrăvită cu un crud realism.”

(Mihail Sevastos, *Amintiri de la Viața Românească*)

A. Scrie în enunțuri răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la textul dat.

(30 de puncte)

1. Indică sensul din text al expresiei: *din oficiu*.

2. Menționează orașul unde era student Spiridon Popescu, utilizând informațiile din textul dat.
3. Precizează o caracteristică a scrierilor lui Spiridon Popescu, justificându-ți răspunsul cu o secvență semnificativă din textul citat.
4. Explică motivul pentru care Spiru Haret îl apreciază pe Spiridon Popescu, așa cum reiese din textul dat.
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, de ce Spiridon Popescu a ales viața rurală ca sursă de inspirație pentru scrierile lui.

B. Redactează un text de minimum 150 de cuvinte, în care să argumentezi dacă experiențele din copilărie influențează formarea și dezvoltarea adultului, raportându-te atât la informațiile din fragmentul extras din volumul *Amintiri de la Viața Românească*, de Mihail Sevastos, cât și la experiența personală sau culturală. **(20 de puncte)**

În redactarea textului, vei avea în vedere următoarele repere:

- formularea unei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate opiniei și formularea unei concluzii pertinente;
- utilizarea corectă a conectorilor în argumentare, respectarea normelor limbii literare (norme de exprimare, de ortografie și de punctuație), așezarea în pagină, lizibilitatea.

În vederea acordării punctajului, textul trebuie să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(10 puncte)

Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, rolul notațiilor autorului din fragmentul de mai jos.

„ALTA (*il privește cinstit*): Pietro, nu trebuie să te mai frământați atât... nu au nici un sens îndoielile tale... M-ai întrebat și ți-am răspuns cu toată ființa mea... În această împrejurare n-a fost vorba de nicio preferință... Îți repet... ești bărbatul pe care și-l poate dori orice femeie... Ce vrei să fie superior, cum zici, la acel om? Privirea ta ageră, mersul puternic, brațul tău voinic, făcut să pedepsească, dar și să frângă un trup de femeie, nu le poate avea acel nevolnic... (*Îl privește lung, așteaptă un răspuns, care întârzie.*)

PIETRO: (*simte adâncă ei sinceritate, stă mult în cumpănă, și pe urmă vrea parcă să se ridice, simte din nou mușcătura ranei, nu mai găsește nimic, dar refuză să accepte, căci îndoiala a biruit în el*): Rămâne totuși posibilitatea ca tu însăși chiar, sinceră fiind, să nu-ți dai seama limpede de aceste lucruri... Să le vrei numai să fie așa cum le arăți acum. (*Se frânge deznădăjduit.*) E de prisos... Nimic, nimic nu-mi poate ajuta... Ceea ce a distrămat din greșeală o femeie nu mai poate face tot ea... (*Cu capul întors, privește într-altă parte, arde mereu mognit.*)”

(Camil Petrescu, *Act venețian*, Actul III, Scena 3)

Notă!

Pentru **conținut** vei primi **6 puncte**, iar pentru **redactare** vei primi **4 puncte** (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsul trebuie să aibă minimum 50 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți *particularități de construcție a unui personaj dintr-un basm cult studiat*, aparținând lui Ion Creangă.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două episoade/secvențe comentate;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj ale textului narativ studiat, semnificative pentru construcția personajului ales (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțe ale comunicării narative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.)

Notă!

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi **18 puncte** (6 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru **redactarea** eseului, vei primi **12 puncte** (existența părților componente – introducere, cuprins, încheiere – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; abilități de analiză și de argumentare – 3 puncte; utilizarea limbii literare – 2 puncte; ortografia – 2 puncte; punctuația – 2 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUGESTII DE REZOLVĂRI

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

A.

1. Expresia *izbuti însă să iasă bine din încurcătură* se referă la capacitatea personajului de a se descurca și de a rezolva situația dificilă în care se afla.

2. Anul în care are loc excursia la Văratec este 1898.

3. Legăturile din grupul de prieteni despre care vorbește naratorul în fragment se încheagau cu ajutorul excursiilor în grup, când participanții aveau ocazia să se cunoască mai bine: „aceste excursii au fost cimentul sufletesc care a unit într-un bloc acea mână de tineri intelectuali”.

4. M. Carp s-a descurcat mai greu cu noua rânduială din cadrul grupului, propusă de C. Stere deoarece logodnica lui, Zulnia Georgescu, era mai plinuță decât restul fetelor. M. Carp a depășit cu bine, însă, această situație, deoarece era o fire sportivă și optimistă.

5. M. Carp susține că excursiile în grup au fost cel mai important factor în consolidarea relațiilor de prietenie dintre tineri. Ultimul paragraf este elocvent în acest sens și recunoaște valoarea meritată acestor ieșiri, care au asigurat coeziunea spirituală a grupului format din personalități diferite, dar care au reușit să se apropie.

B.

Prietenia este o relație care se stabilește între două sau mai multe persoane cu preocupări, interese comune, cu firi asemănătoare sau diferite, dar care găsesc elemente pe care să le împărtășească, astfel încât să lege relații de durată. În opinia mea, ieșirile alături de prieteni au un rol hotărâtor în consolidarea unei relații de prietenie, având în vedere că asemenea reuniuni oferă posibilitatea de cunoaștere, de socializare, de petrecere a timpului într-un mod plăcut, elemente esențiale în orice apropiere între doi sau mai mulți oameni.

În primul rând, o relație de prietenie se bazează pe descoperirea unor trăsături comune ale oamenilor, iar acestea pot fi revelate atât prin discuții, cât și prin ieșiri sau mici excursii. Atunci când petreci timp cu anumite persoane și ajungi să le cunoști, descoperi punctele pe care le împărtășești, interesele care vă unesc, sau, dimpotrivă, constăți că nu sunteți pe aceeași lungime de undă. Timpul petrecut cu prietenii, în cadrul ieșirilor în grup devine semnificativ pentru crearea de legături, pentru cunoaștere, așa cum evidențiază Antoine de Saint-Exupery, în romanul „Micul Prinț”, atunci când personajul său cunoaște o vulpe, cu care vrea să se împrietenească. Vulpea îi dezvăluie băiatului ce înseamnă o relație de prietenii și îl învață cum să-și facă prieteni.

În al doilea rând, orice om își poate găsi un grup de prieteni, alături de care să petreacă timp de calitate, să se relaxeze și să uite de grijile și problemele cotidiene. Din acest punct de vedere, ieșirile alături de prieteni dobândesc un rol foarte important, pentru că nu doar contribuie la constituirea grupului și la consolidarea relațiilor dintre prieteni, dar aduc și un plus de valoare pentru fiecare în parte. Așa se întâmplă și cu grupul de prieteni descris în fragmentul extras din volumul „Amintiri de la Viața Românească”, de Mihail Sevastos, pentru care excursiile periodice au cimentat relațiile și au oferit tuturor prilej de bucurie, relaxare și petrecere. Mai mult chiar, M. Carp recunoaște meritul deosebit al acestor ieșiri, care au asigurat coeziunea spirituală a grupului format din personalități diferite, dar care

au reușit să se apropie: „aceste excursii au fost cimentul sufletesc care a unit într-un bloc acea mână de tineri intelectuali cu atâtea trăsături spirituale și sentimente comune”.

Așadar, ieșirile alături de prieteni influențează formarea și consolidarea unei relații de prietenie și asigură coeziunea necesară formării unui grup unitar, chiar dacă personalitățile din cadrul lui sunt diferite.

SUBIECTUL al II-lea

Perspectiva narativă reprezintă punctul de vedere al naratorului sau viziunea lui asupra lumii și exprimă raportul specific dintre autor, narator, personaje și evenimentele relatate. Tipul de perspectivă narativă, asociat cu persoana la care se face relatarea, definește gradul de implicare al naratorului în text și, de asemenea, tipul de text. Astfel, perspectiva narativă poate fi subiectivă, bazată pe relatarea la persoana I, sau obiectivă, realizată prin narațiunea la persoana a III-a.

Textul citat, „Donna Alba” de Gib. I. Mihăescu evidențiază perspectiva narativă subiectivă, sugerată de verbele și pronumele la persoana I singular: „nu știu”, „nu-mi vine”, „mă încăpățânez”, „vreau”, „mă aplec”, „să-mi exagerez”. Acest tip de perspectivă narativă presupune un narator subiectiv, implicat în acțiune ca protagonist și care prezintă evenimentele dintr-un singur punct de vedere, cel personal. Fragmentul citat nu prezintă evenimente în adevăratul sens al cuvântului, ci emoții, trăiri subiective, analizate cu atenție prin introspecție: „Aș dori să plec și totuși de la ușă mă întorc la fereastră, privesc luminile orașului în negură și blocurile de zid”. Ezitățile, trăirile contradictorii ale personajului-narator sunt redată cu minuțiozitate, iar autoanaliza este caracteristică prozei subiective, psihologice.

Așadar, perspectiva narativă subiectivă se concentrează asupra proceselor de conștiință ale unei individualități aplecate spre sine. Folosirea persoanei I singular a verbelor și a pronumelor aduce în prim-plan gândurile și trăirile unui tânăr tulburat de propriile sentimente, care încearcă să se regăsească cu ajutorul faptelor concrete.

SUBIECTUL al III-lea

POVESTEA LUI HARAP-ALB de Ion Creangă – particularitățile unui basm cult –

Contextul apariției

Basmul „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă a apărut în revista „Convorbiri literare”, în august 1877 și este un basm cult, de o mare complexitate și profunzime, în care schemele și convențiile basmului popular sunt îmbinate, astfel încât să ofere impresia de viață autentică. Mai mult chiar, Creangă introduce în narațiunea sa procese psihologice, prin care personajele sunt individualizate, iar fantasticul este umanizat.

Evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică

Basmul cult este o narațiune amplă, cu caracter supranatural, în care poartă valori simbolice: binele și răul în diferitele lor ipostaze. Basmul se încheie, de obicei, prin victoria forțelor pozitive asupra celor

negative. Basmul cult are o formă scrisă și un autor cunoscut, prezentând personaje complexe, care depășesc încadrarea în categoriile tipice, pozitiv și negativ.

Din punctul de vedere al curentului literar, basmul lui Creangă se situează la interferența a două orientări, și anume, romantismul și realismul. Fiind un basm, textul ilustrează principiile romantismului, prin inspirația din folclor. De asemenea, limbajul personajelor, dominat de regionalisme și expresii populare, evidențiază influența romantică. Însă impresia de viață autentică și localizarea fantasticului, alături de interesul naratorului pentru notele sociale și pentru viața psihologică a personajelor îndreaptă narațiunea lui Creangă spre curentul realist.

Comentarea a două episoade/secvențe relevante pentru tema basmului

Tema basmului, confruntarea dintre bine și rău, se realizează printr-o îmbinare de motive de origine populară și motive culte. Astfel, motive precum: împăratul fără urmași, superioritatea mezinului, încercarea puterii, animalele recunoscătoare aparțin modelului popular al basmului. Pe de altă parte, comportamentul mezinului în diferite situații este cel al unui personaj imaginat de un scriitor care acordă atenție stărilor și trăirilor sufletești. În spirit popular, specific lui Creangă, băiatul arată că sufletul lui reacționează la certurile și dojenile tatălui, atunci când Craiul se arată nemulțumit de lașitatea fiilor săi.

Confruntarea dintre bine și rău este ilustrată, la nivelul textului, prin drumul inițiat parcurs de mezinul Craiului, pentru a dovedi că este capabil să devină împărat. Întâlnirea este elocventă pentru tema basmului, deoarece îl pune pe cel mai mic dintre fii în situația de a face o alegere și de a suporta consecințele acesteia. Angajându-l pe Spân ca slugă, tânărul se lasă păcălit de aparențe, iar consecințele nu vor întârzia să apară. Răul, ascuns în ipostaza Spânului, se manifestă în episodul coborârii în fântână, când băiatul neexperimentat, „boboc în felul său la trebi de aieste”, este înșelat de prefăcătoria slugii sale și își pierde statutul social, devenind el slugă. Deși tatăl îl prevenise asupra pericolului: „Să te ferești de omul roș, iar mai ales de omul spân”, totuși Harap-Alb cade în capcana întinsă și acceptă să coboare în fântână. Naivitatea tânărului face posibilă supunerea prin vicleșug. Spânul îl închide pe tânăr în fântână și îi cere, pentru a-l lăsa în viață, să facă schimb de identitate, să devină robul lui și să jure „pe ascuțișul paloșului” să-i dea ascultare întru toate, „până când va muri și iar va învia” jurământ ce implică și condiția eliberării. Tânărul intră în fântână naiv fecior de crai pentru a deveni Harap-Alb, rob al Spânului. Numele pe care-l primește personajul, Harap-Alb, un oximoron, sugerează mai mult decât simpla denumire de sclav alb. El semnifică principiul negativ și pozitiv, trimitând la dualitatea pe care adolescența o poate reprezenta.

De asemenea, tema basmului este urmărită pe parcursul probelor prin care trece Harap-Alb și care sunt menite să asigure maturizarea tânărului și transformarea lui într-un bun împărat: „Când vei ajunge și tu mare și tare, vei căuta să judeci lucrurile de-a fir-a-păr și vei crede celor asupriți, fiindcă știi acum ce e necazul”. În felul acesta, este ilustrat și caracterul didactic al basmului, specific stilului lui Creangă. Răutatea Spânului îl pune pe tânăr în situația de a străbate diferite medii sociale și-l va împinge să găsească resurse interioare pentru a depăși toate probele. Dintre acestea, poate cea mai elocventă pentru confruntarea dintre bine și rău este aducerea fetei Împăratului Roș, probă complexă care îl supune pe tânăr mai multor încercări. Bunătatea sufletului și calitatea de prieten devotat îi aduc ajutoare indispensabile în drumul său: Crăiasa albinelor, Crăiasa furnicilor și cei cinci tovarăși năzdrăvani: Gerilă, Flămânzilă, Setilă, Ochilă, Păsări-Lăți-Lungilă. Cei cinci reprezintă instinctele (frigul, foamea, setea, curiozitatea, lăcomia) pe care tânărul trebuie să învețe să le stăpânească și să le folosească în beneficiul

său. Ajunși la curtea Împăratului Roș, Harap Alb și tovarășii săi sunt supuși la o serie de probe: casa de aramă, trecută cu ajutorul lui Gerilă; ospățul cu mâncare și vin din belșug: „12 harabale cu pâne, 12 ialovițe fripte și 12 butii pline cu vin”, pe care le dau gata Flămânzilă și Setilă; alegerea macului de nisip trecută cu ajutorul furnicilor; strajă nocturnă la odaia fetei și prinderea ei, după ce se transformă în pasăre, de către Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă; ghicitul fetei cu ajutorul albinei. Puterile supranaturale ale tovarășilor și recunoștința furnicilor și a albinelor îl ajută pe Harap-Alb să treacă toate probele impuse de Împăratul Roș.

Analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj semnificative pentru textul studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, instanțe ale comunicării narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.)

Din punctul de vedere al construcției epice, acțiunea se desfășoară linear, iar narațiunea la persoana a III-a este realizată de un narator omniscient. Textul este structurat cu ajutorul formulelor care impun caracterul formalizat al basmului. Astfel, formula inițială: „Amu, cică era odată într-o țară un Crai care avea trei feciori” este extrem de simplă și redusă la esență. Cuvântul „cică” marchează incertitudinea și atribuie cele spuse altor persoane, iar sintagma „era odată” plasează acțiunea într-un timp îndepărtat, vag, nedeterminat. Formulele mediane, versificate, au două funcții: pe de o parte, realizează trecerea de la o secvență narativă la alte, iar pe de altă parte, întrețin suspansul și asigură păstrarea interesului cititorilor: „Și merg ei o zi, și merg două, și merg patruzeci și nouă”; „Dumnezeu să ne ție, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este”. La sfârșit, formula finală închide simetric textul marcând părăsirea spațiului fabulos al narațiunii și întoarcerea în lumea reală, pe un ton dominat de note ironice și cu tentă socială: „Și a ținut veselia ani întregi, și acum mai ține încă; cine se duce acolo, bea și mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani, bea și mănâncă, iar cine nu, se uită și rabdă.”

Ca un basm popular tipic, „Povestea lui Harap-Alb” debutează printr-o situație de echilibru și urmărește destinul unui personaj surprins în toate etapele drumului său inițiativ. Fiul cel mic al Craiului, care la început nu are nume, străbate un traseu existențial menit să-l transforme într-un împărat bun, înțelept, tolerant și modest. Situația de echilibru este răsturnată prin „cartea” primită de Crai de la fratele său, Împăratul Verde, care, având doar fete, are nevoie de un moștenitor la tron. Proba curajului, la care sunt supuși feciorii dezvăluie reacții neașteptate: în fața eșecului celor doi băieți mai mari, Craiul se poartă ca un tată de familie dezamăgit și-i ceartă cu asprime. Fiul cel mic se simte rușinat de cearta tatălui: „lovit fiind în adâncul sufletului de apăsătoarele cuvinte ale tatălui său”. Ieșind în grădină, este supus la prima probă a existenței sale: recunoașterea esenței ascunse dincolo de aparențe. Tot acum tânărul dezvăluie principala sa trăsătură de caracter – bunătatea sufletului, care îi va atrage permanent ajutorul celorlalți.

Pe tot parcursul basmului, Harap-Alb eșuează în mod repetat la proba aparențelor și a esenței, dovedind că este, de fapt, un tânăr adolescent care, aflat pe drumul maturizării sale, trebuie să învețe din propriile greșeli. Alegerea calului și confruntarea cu tatăl deghizat în piele de urs sunt alte momente în care personajul este pus față în față cu situații dificile cărora trebuie să le găsească o rezolvare. De asemenea, întâlnirea cu Spânul, urmând după rătăcirea în pădurea-labirint devin evenimente semnificative din evoluția personajului, când el cunoaște alte medii sociale, cu același scop, și anume, să demonstreze că este capabil să devină împărat.

Străbătându-și traseul labirintic, Harap Alb se confruntă cu mai multe tipuri de rău. Mai întâi, el trebuie să învingă obișnuita neputință a omului de a săvârși fapte eroice, de a stăpâni timpul și spațiul,

apoi viclenia lumii, reprezentată de omul spân și forțele naturii potrivnice întruchipate de urs, cerb și de ființa demonică a Împăratului Roș. Spânul este omul rău în general, viclean, ființă primară, imperfectă, care nutrește ambiții de mărire și reușește prin șantaj să devină stăpânul lui Harap Alb. De asemenea, Spânul poate simboliza unul sau mai multe sau chiar toate păcatele din sufletul eroului, precum: egoismul, ura, ignoranța, dorința. Printr-o perspectivă inversată, Spânul poate fi considerat nu cel care îi vrea răul lui Harap Alb ci, dimpotrivă, cel care joacă rolul inițiatorului, al spiritului strămoșilor care-l determină pe tânărul supus inițierii să caute în sine însuși resursele pentru a reuși.

Aventurile lui Harap-Alb sunt povestite de Creangă într-un limbaj care evidențiază caracterul cult al basmului. Astfel, arta povestirii se caracterizează prin: ritmul rapid, rezultat din eliminarea explicațiilor, a descrierilor sau a digresiunilor, prin amănunte semnificative care particularizează acțiunea și personajele, prin acțiune dramatizată cu ajutorul dialogului. Abundența detaliilor specifice nuanțează viața sufletească a personajelor, în felul acesta Creangă oferă relief deosebit scrierii sale. În plus, fantasticul umanizat și localizat reprezintă o altă caracteristică a basmului cult. Personajele fabuloase supranaturale ale basmului se comportă în general ca oamenii, însă cele imaginate de Creangă nu sunt niște scheme convenționale și abstracte, ci au un comportament, gesturi, o psihologie și o mentalitate și un limbaj care amintesc de o lume concretă, țărănească, humuleșteană. În această lume, nota comică este determinantă și este realizată prin exprimare mucalită, porecle și apelative caricaturale, ironie și zeflemisire, diminutive cu valoare augmentativă, caracterizări pitorești, citate cu expresii și vorbe de duh. Vorbele de duh, alături de proverbe și zicători, demonstrează erudiția paremiologică a naratorului și așază întâmplările în perspectiva unui umanism popular și a unei morale „clasicizate” de tradiție.

Din punctul de vedere al limbajului, stilul lui Creangă se remarcă printr-un vocabular specific, alcătuit din cuvinte populare și regionalisme, prin folosirea din abundență a expresiilor și locuțiunilor, aspect care creează un relief unic al frazei, prin limbaj afectiv (realizat prin prezența interjecțiilor, a exclamațiilor și a dativului etic), prin economie de mijloace și prin oralitate. Deși scrise, frazele lui Creangă lasă impresia că sunt spuse, impresia obținută prin prezența expresiilor onomatopice, a verbelor imitative și a interjecțiilor, prin mulțimea expresiilor narrative tipice (și odată, în sfârșit, după aceea); prin întrebări și construcții exclamative, prin inserarea în text de fraze ritmate sau versuri populare.

În ansamblu, basmul lui Ion Creangă reprezintă o sintagmă, o construcție perfect închegată în care elemente ale realității se îmbină cu elemente fantastice fabuloase. Mezinul Craiului, protagonist al textului, dovedește că va fi un bun suveran numai după ce străbate un drum inițiativ și ajunge să cunoască lumea și pe el însuși. Trecerea lui prin încercări dificile conturează sensul didactic și moralizator al basmului care, oferă, astfel, un model pentru generații de-a rândul.

Testul nr. 2

SUBIECTUL I

A.

1. Expresia *din oficiu* are sensul: *de la sine înțeles*.
2. Spiridon Popescu era student în orașul Iași.
3. Scrierile lui Spiridon Popescu se remarcă prin autenticitate, claritate și limbajul popular folosit: *scrierile lui Sp. Popescu, socotite viabile atât prin autenticitatea documentului omenesc cuprins în ele, cât și prin claritatea formei, precum și prin folosirea limbii poporului*.
4. Spiru Haret îl apreciază pe Spiridon Popescu datorită cărții sale despre popor, remarcabilă prin acuitatea observațiilor și analiza pertinentă a realităților. Astfel, lucrarea *Contribuțiuni la munca pentru ridicarea poporului (Scrisori către învățători și preoți)* nu doar că reprezintă un instrument util pentru cunoaștere, ci are și meritul de a-l face cunoscut pe scriitor.
5. Spiridon Popescu a ales viața rurală ca sursă de inspirație pentru scrierile lui pentru că, născut și crescut la țară, cunoaște realitățile și viața țăranului. Spațiul rural în care s-a format i-a impregnat un mod de comportament, o mentalitate, astfel că tânărul scriitor încearcă, prin scrierile sale, să deschidă calea schimbărilor.

B.

Formarea și dezvoltarea unui adult reprezintă un proces complex, determinat de un ansamblu de factori, care asigură un parcurs existențial armonios și echilibrat. În opinia mea, experiențele din copilărie influențează formarea și dezvoltarea unui adult, deoarece constituie prima modalitate prin care un copil ia contact cu lumea înconjurătoare și, totodată, îi oferă primele valori, primele experiențe care își vor lăsa amprenta asupra întregii sale vieți.

În primul rând, experiențele din copilărie reprezintă modalitățile prin care cel mic este educat, cunoaște lumea și se cunoaște pe el însuși. Un copil este curios prin definiție și dornic să exploreze tot ce îl înconjoară, iar din acest punct de vedere, toate experiențele de cunoaștere din primii ani de viață sunt esențiale. Și mai târziu, însă, orice experiență de cunoaștere aduce un plus de valoare și îi definește caracterul, prin interacțiunea nemijlocită cu cei din jur sau cu mediul în care trăiește. Așa se întâmplă, spre exemplu, cu Harap-Alb, protagonistul basmului scris de Ion Creangă, care află pe calea experienței, că orice întâmplare conține o morală, iar fiecare ființă întâlnită în cale, oricât de umilă ar fi, îl poate ajuta. Bătrâna cerșetoare din grădină se dovedește a fi Sfânta Duminică, al cărei ajutor este neprețuit, iar furnicile și albinele pe care le-a ajutat în drumul său spre Împăratul Roș îi răsplătesc ajutorul, atunci când se află în situații dificile.

În al doilea rând, experiențele din copilărie marchează formarea oricărei persoane și își lasă amprenta asupra vieții sale viitoare. Fie pozitive sau negative, experiențele din copilărie pregătesc personalitatea celui care se va confrunta cu lumea și, adesea, chiar îi deschid calea către un domeniu sau o arie de interes. Nu o singură dată, personalități ale științei sau ale culturii și-au descoperit vocația încă din primii ani de viață. Spre exemplu, textul citat evidențiază influența vieții rurale asupra lui Spiridon Popescu, tânărul care, devenit scriitor, valorifică spațiul său natal. Cartea publicată de el, „Contribuțiuni la munca

pentru ridicarea poporului (Scrisori către învățători și preoți)” aduce în prim-plan problemele și realitățile vieții rurale și, totodată, asigură notorietatea autorului, care atrage atenția lui Spiru Haret.

În concluzie, experiențele din copilărie determină dezvoltarea ulterioară a vieții unui adult și au un rol esențial în formarea lui, atât prin cunoașterea pe care o aduc, cât și prin rolul formativ nemijlocit.

SUBIECTUL al II-lea

Într-o piesă de teatru, notațiile autorului reprezintă singurele lui intervenții directe și oferă informații complexe, menite să faciliteze atât punerea în scenă și interpretarea rolului de către actori, cât și înțelegerea textului de către cititori.

Notațiile autorului iau forma indicațiilor scenice externe și interne, subliniind caracterul dramatic și preponderent scenic al operei citate. Din categoria indicațiilor externe, fac parte: titlul, lista personajelor, datele despre spațiul și timpul acțiunii, inclusiv informații despre decor. Indicațiile interne anunță decupajul în acte și scene, referindu-se și la intrările și ieșirile din scenă ale personajelor, la deplasarea lor pe scenă, la intonație și mimică, la gesturile și acțiunile acestora, sau la momentele de tăcere. Numele personajului, aflat în fața replicii și scris cu majuscule, este tot o indicație internă.

Fragmentul citat din „Act venețian” de Camil Petrescu evidențiază indicații scenice interne, care prezintă gesturi și atitudini ale personajelor: „îl privește cinstit”, „cu capul întors, privește într-altă parte”. De asemenea, indicațiile scenice interne care domină secvența subliniază trăirile și emoțiile personajelor: *Se frânge deznădăjduit, arde mereu mocnit*. Nehotărârea, încercările de a găsi un răspuns, frământările celor doi protagoniști sunt detaliate prin indicații scenice ample, care accentuează complexitatea rolurilor. Totodată, indicațiile scenice interne constituie un mijloc indirect de caracterizare, deoarece înfățișează comportamentul celor două personaje, Alta și Pietro.

Dintre indicațiile externe, este prezent titlul piesei: „Act venețian”, sugestiv pentru acțiunea care urmează a se desfășura.

Așadar, notațiile autorului, sub forma indicațiilor scenice, îndeplinesc roluri complexe în textul citat și îi susțin caracterul dramatic.

SUBIECTUL al III-lea

Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă – caracterizarea lui Harap-Alb –

Contextul apariției

„Povestea lui Harap-Alb”, de Ion Creangă este un basm cult, publicat în revista „Convorbiri literare” în august 1877, fiind considerat cea mai frumoasă poveste a scriitorului. Specific basmului, textul are ca protagonist un personaj care întruchiează binele și luptă împotriva răului.

Prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales

Harap-Alb, personaj principal al basmului, este un erou atipic, deoarece este lipsit de însușiri supranaturale și este construit realist ca un tânăr adolescent supus greșelilor și care se maturizează

treptat. Este un personaj rotund, complex, care evoluează și demonstrează ideea scriitorului că un bun împărat trebuie să dovedească mai întâi că este capabil de a conduce un regat.

Statutul inițial al personajului este cel de tânăr neexperimentat, neinițiat, naiv și credul. Din punct de vedere social, el este fiul cel mai mic al Craiului, neînsemnat în raport cu ceilalți, nebăgat în seamă. El nu știe să distingă adevărul de minciună și nici să înțeleagă caracterul unui om, ascuns dincolo de aparențe. De altfel, pe tot parcursul basmului, Harap-Alb este prezentat mai mult ca un personaj literar propriu-zis, fiind prea puțin individualizat drept protagonist de basm fantastic. Tânărul nu are puteri ieșite din comun, nici însușiri excepționale, nu s-a născut în chip miraculos și nici nu are un paloș fermecat, datorită căruia să fie de neînving. Calitățile sale sunt obișnuite, fiind cele ale unui tânăr normal: mila, bunătatea, prietenia, fidelitatea, respectarea jurământului. Toate acestea fac din Harap-Alb un model de împărat, conform perspectivei țărănesc-populare a lui Creangă. Statutul social pune în lumină cele trei ipostaze care corespund drumului inițiat: la început este „fiul craiului” mezinul, naivul; pe parcursul călătoriei - Harap-Alb, învățacelul; la sfârșit-împăratul, inițiatul.

Din punct de vedere moral și psihologic, Harap-Alb este un tânăr neexperimentat, naiv, credul, care suferă atunci când tatăl îi ceartă și nu știe cum să se poarte. Se deosebește de frații săi prin bunătate, calitate răsplătită de sfaturile Sfintei Duminici, după ce o miluiește cu un ban. Psihologic, Harap-Alb este inițial naiv, nu știe să descopere caracterul omului dincolo de aparențe, dar ulterior, cu ajutorul sfaturilor primite de la ajutoare, va reuși să-și stăpânească emoțiile și să ducă la bun sfârșit sarcinile primite. Personajul are nevoie de experiența vieții spre a dobândi înțelepciune. Tânărul fiu de Crai este un adolescent care trebuie să învețe din propriile greșeli, care trebuie să învețe să distingă esența ascunsă dincolo de aparențe. Nu are calități extraordinare, ci are trăsături obișnuite, ca orice tânăr care se pregătește să pășească în viață.

Evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două episoade/secvențe comentate

Basmul urmărește evoluția personajului, de la naivitate la înțelepciune, pornind de la un sens profund moralizator, enunțat de Sfânta Duminică: „Când vei ajunge și tu odată mare și tare, vei căuta să judeci lucrurile de-a fir-a-păr și vei crede celor asupriți și necăjiți, pentru că știi acum ce e necazul.” Pentru personaj, a învăța „ce e necazul” înseamnă să parcurgă un drum inițiat, presărat cu numeroase probe, pe parcursul cărora își va desăvârși maturizarea. La începutul narațiunii, personajul nu are nume și este individualizat doar prin statutul de mezin al Craiului, situație tipică basmului. După coborârea în fântână, care determină schimbarea statutului inițial și modificarea stării sociale, tânărul este numit Harap-Alb, iar acest nume, un oximoron, sugerează atât condiția duală de sclav alb, cât și traversarea unei stări intermediare. Personajul trece de la stadiul de inocență și naivitate, simbolizat prin negru, la el final, de inițiat, de om matur și complet, apt să devină împărat, simbolizat prin alb.

Harap-Alb este un tânăr naiv, lipsit de experiență, care se află la începutul drumului său inițiat. În grădină, rușinat de cuvintele dojenitoare ale Craiului, Harap-Alb „începe a plânge în inima sa”, arătând că este receptiv la spusele tatălui. Apariția Sfintei Duminici, drept cerșetoare bătrână, îl tulbură, dar, la început, băiatul nu vrea să-i dea ascultare, dovedind lipsa de maturitate și nerăbdarea caracteristică vârstei. Insistențele bătrânei îl agasează inițial: „— Ia lasă-mă-ncolo, mătușă, nu mă supăra, zise fiul craiului; acum am altele la capul meu.”, dar treptat, își dă seama că greșește și dă dovadă de bunătate, principala sa trăsătură de caracter: „— Ține, mătușă, de la mine puțin și de la Dumnezeu mult.” Bunătatea și milostenia îi sunt răsplătite, iar sfaturile date de bătrână îl vor ajuta să treacă cu bine de proba puterii, la care cei doi frați mai mari au eșuat.

Scena întâlnirii cu Sfânta Duminică este elocventă atât pentru caracterul personajului, cât și pentru construcția narativă a basmului. De asemenea, interacțiunea cu bătrâna reprezintă prima probă la care este supus Harap-Alb, cea recunoașterii esenței ascunse dincolo de aparențe. Însă, ca un adolescent tipic, tânărul nu are răbdare să înțeleagă lucrurile și, grăbit, respinge revelarea adevărului. Insistența Sfintei Duminici îi arată, totodată, că nu trebuie să se dea bătut de la prima încercare și astfel, scena din grădină devine una dintre secvențele reprezentative pentru evoluția personajului.

O altă scenă semnificativă pentru caracterul personajului și pentru naivitatea care îl stăpânește, la început, este cea a coborârii în fântână, când Spânul îl păcălește și, odată aflat în puterea lui, îi va lua locul ca nepot al Împăratului Verde. Spânul, care nu apare de la începutul acțiunii, ci într-un moment dificil pentru Harap-Alb, reprezintă întru chiparea răului, dar, în sensul probei aparențelor și a esenței, el își ascunde adevăratele intenții sub o mască binevoitoare și lingușitoare. De altfel, chiar Craiul, tatăl lui Harap-Alb, îl avertizase pe băiat în privința omului spân și a omului roș. În logica basmului, încălcarea interdicției tatălui va atrage după sine, firește, o serie de probe dificile, pe care tânărul va trebui să le treacă, drept pedeapsă.

Coborârea în fântână are, pentru Harap-Alb, semnificația unei morți simbolice. Tânărul, naiv și imatur, „boboc în felul său la trebi de aiestea”, cedează la insistențele Spânului și-l angajează ca slugă. Prima urmare a încălcării interdicției tatălui nu se lasă mult așteptată, deoarece, prin vicleșug, Spânul îi va deveni stăpân. Momentul în care Spânul îl păcălește pe mezinul Craiului reprezintă, totodată, clipa în care tânărul primește nume. „Harap-Alb” este un oximoron care sugerează atât condiția duală, de sclav alb, cât și traversarea unei stări intermediare, specifice adolescenței, dominate de contradicții. Personajul trece de la stadiul de inocență și naivitate, simbolizat prin negru, la cel final, de inițiat, de om matur și complet, apt să devină împărat, simbolizat prin alb. De asemenea, coborârea în fântână nu reprezintă un exemplu de naivitate și lipsă de experiență ale personajului, ci și sugerarea unei legături cu trecutul, deoarece Spânul i se adresează cu răutate: „Alelei! Fecior de om viclean ce mi-ai fost!”.

În plus, scena coborârii în fântână atrage atenția asupra rolului pe care Spânul îl are în maturizarea tânărului. Printr-o perspectivă inversată, Spânul, ipostază umană a răului, este de fapt cel care facilitează inițierea lui Harap-Alb, etapă esențială în dezvoltarea personajului, pentru care drumul de maturizare capătă o importantă componentă formativă: „Când vei ajunge și tu odată mare și tare, vei căuta să judeci lucrurile de-a fir-a-păr și vei crede celor asupriți și necăjiți, pentru că știi acum ce e necazul.”

Supunerea prin vicleșug, posibilă datorită credulității eroului, deschide drumul probelor la care va fi supus. Traseul labirintic care-l poartă prin diferite medii sociale îi va oferi prilejul să cunoască lumea și să se cunoască pe sine, deoarece Harap-Alb parcurge atât un drum fizic, cât și unul spiritual, de purificare și perfecționare. În sens fizic, el trebuie să meargă „de la o margine a pământului la altă margine”, iar drumul său inițiativ este ireversibil. În sens spiritual, tânărul străbate un drum în microcosmosul intern, în propria ființă. Același drum, a fost străbătut și de Crai, tatăl lui Harap-Alb, în numele tradiției care cerea demonstrarea calităților necesare pentru a deveni suveran. În numele acestei tradiții, Harap-Alb trebuie să ia hainele, armele și calul tatălui, pentru că acele calități spirituale ereditate, ca voința, setea de cunoaștere, dragostea de adevăr, puterea de luptă să-și demonstreze continuitatea și în ființa lui.

Străbătându-și drumul inițiativ, Harap-Alb se confruntă cu mai multe tipuri de rău, de la obișnuita neputință a omului de a săvârși fapte eroice, la viclenia lumii reprezentată de Spân și la forțele naturii potrivnice, întru chipate de urs, cerb și ființa demonică a Împăratului Roș.

Cele 3 probe la care Spânul îl supune pe Harap-Alb îl poartă pe tânăr în lumea vegetală (salata din

grădina Ursului) și în lumea minerală (pielea cerbului bătută cu nestemate) și în lumea spirituală (fata Împăratului Roș). Parcurgerea celor 3 spații favorizează inițierea personajului și, mai ales, evidențiază efectul calităților sale. Înfruntând răul, Harap-Alb este permanent ajutat datorită bunătății milosteniei firii sale. Mai întâi Sfânta Duminică, apoi calul, Crăiasa albinelor și a furnicilor și cei 5 tovarăși năzdrăvani reprezintă adjuvanții care nerezesc calea fiului celui mic al Craiului.

Ultima probă pe care trebuie s-o treacă Harap-Alb este cea mai complexă deoarece drumul spre Împăratul Roș îl supune pe tânăr mai multor încercări. Bunătatea sufletului și calitatea de prieten devotat îi aduc ajutoare indispensabile în drumul său. De asemenea, cei 5 tovarăși năzdrăvani: Gerilă, Flămânzilă, Setilă, Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă reprezintă instinctele (frigul, foamea, setea, curiozitatea, lăcomia) pe care tânărul trebuie să învețe să le stăpânească și să le folosească în beneficiul său. Trecerea acestei ultime probe depinde atât de calitățile tânărului cât, mai ales, de ajutorul necondiționat oferit de cei din jur. În plus, drumul înapoi reprezintă pentru Harap-Alb cea mai dificilă dintre probe, deoarece se îndrăgostește de fata Împăratului Roș și astfel, îi sunt puse la încercare puterea de stăpânire, fidelitatea față de stăpân și capacitatea de a respecta un jurământ.

Moartea eroului din finalul basmului capătă mai multe semnificații: Spânul îl omoară pe Harap-Alb pentru că și-a încălcat cuvântul, dar de fapt, tânărul trebuia să moară, ca să i se poată schimba din nou statutul, având în vedere că a ajuns la finalul drumului său inițiativ.

Analiza a două elemente de structură, de compoziție și de limbaj ale textului narativ, semnificative pentru construcția personajului (de exemplu: acțiune, incipit, final, conflict, tehnici narrative, modalități de caracterizare, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.).

Personalitatea eroului este conturată treptat, pe parcursul textului, iar elementele de compoziție și de limbaj subliniază trăsăturile lui Harap-Alb. Astfel, acțiunea textului se desfășoară liniar, prin înlănțuirea secvențelor narrative, pe un singur fir epic. Motivele narrative specifice basmului, cum ar fi: superioritatea mezinului, călătoria, supunerea prin vicleșug, muncile, pedeapsa, căsătoria, se îmbină cu notarea atentă a trăirilor protagonistului, textul depășind, în acest fel, statutul de narațiune fantastică.

Conflictul basmului, definit de lupta dintre bine și rău, se încheie prin victoria binelui. Confruntarea eroului cu cei doi antagoniști, omul roș și omul spân, definește aventura eroică, devenită, totodată, drum al inițierii. Personajele îndeplinesc, prin raportare la erou, diferite funcții, cum ar fi: antagonist (cel cu care se confruntă eroul), adjuvanți (cei care îl ajută pe erou), donatori (cei care îi dau eroului obiecte ajutătoare), dar, spre deosebire de basmul popular, personajele lui Creangă sunt individualizate prin limbaj și prin comportamentul specific lumii moldovenești din care fac parte. Limbajul devine, așadar, o modalitate indirectă de caracterizare, deoarece regionalismele, cuvintele și expresiile populare prezente în text subliniază apartenența eroului la spațiul humuleștean, în spiritul vieții scriitorului.

Din punctul de vedere al limbajului, stilul lui Creangă se remarcă printr-un vocabular specific, alcătuit din cuvinte populare și regionalisme, prin folosirea din abundență a expresiilor și locuțiunilor, aspect care creează un relief unic al frazei, prin limbaj afectiv (realizat prin prezența interjecțiilor, a exclamațiilor și a dativului etc), prin economie de mijloace și prin oralitate. Deși scrise, frazele lui Creangă lasă impresia că sunt spuse, impresia obținută prin prezența expresiilor onomatopice, a verbelor imitative și a interjecțiilor, prin mulțimea expresiilor narrative tipice (și odată, în sfârșit, după aceea); prin întrebări și construcții exclamative, prin înserarea în text de fraze ritmate sau versuri populare. Oralitatea stilului transmite senzația de viață reală și subliniază caracterul realist al narațiunii.

Trăsăturile lui Harap-Alb sunt realizate mai ales prin caracterizare directă, făcută de către narator: „fiul craiului, boboc în felul său la trebi de aieste”, de alte personaje: „o slugă așa de vrednică și de credincioasă”, dar reies și din caracterizare indirectă și autocaracterizare: „Se vede că m-a născut mama într-un ceas rău, sau nu știu cum să mai zic, ca să nu greșesc înaintea lui Dumnezeu. Mă pricep eu tare bine ce ar trebui să fac, ca să se curme odată toate aceste. Dar m-am deprins a târâi după mine o viață ticăloasă.”

Așadar, protagonistul basmului lui Creangă reprezintă o întruchipare a binelui și a idealului popular de împărat, însă, pe parcursul textului, tânărul demonstrează că este un adolescent tipic, supus greșelilor și care trebuie să arate celor din jur și, mai ales, lui însuși, că este capabil să învețe din propriile greșeli.